پێشەوا هەورامانی: دوای پشووەکانی سەری ساڵ مامەڵەمان سەبارەت بە مووچە لەگەڵ بەغدا دەگۆڕین

ئەمڕۆ (چوارشەممە 13ـی کانوونی یەکەمی 2013) پێشەوا هەورامانی، وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا رایگەیاند، سەرۆکوەزیران مەسرور بارزانی لە سەرەتای کۆبوونەوەی ئەمڕۆی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان ئاماژەی بە ڕووداوی ئاگرکەوتنەوەکەی سۆران کرد کە بووە هۆی گیانلەدەستدانی 14 کەس و برینداربوونی ژمارەیەکی دیکە و سەرۆکوەزیران وێڕای سەرەخۆشی، هاوکات هەڵوەستەی وردی لە بارەی ئەو بابەتەوە کرد و سەرجەم وەزارەتە پەیوەندیدارەکانی راسپارد بۆ ئەوەی پێداچوونەوەیەکی ورد سەبارەت بە مۆڵەتی باڵەخانەکان بکەن.

وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان هەروەها باسی لەوە کرد، یەکێک لە تەوەرە سەرەکییەکانی دیکەی کۆبوونەوەی ئەمڕۆی ئەنجومەنی وەزیران تایبەت بووە بە بابەتی کارەبا، کە بۆ ئەو مەبەستەش وەزیری کارەبای حکومەتی هەرێمی کوردستان راپۆرتێکی وردی لەبارەی ئەو بابەتەوە خستەڕوو.

وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان سەبارەت بە هەموارکردنەوەی بڕگە و ماددەکانی یاسای بودجەی فیدراڵی بەتایبەتی ئەوانەی پەیوەندیان بە بودجەی هەرێمی کوردستانەوە هەیە، رایگەیاند، ئەم بابەتە هێشتا نەچووەتە پەرلەمان تاوەکو حکومەتی هەرێمی کوردستان قسەی لەسەر بکات، بەڵام بەگشتی حکومەتی هەرێمی کوردستان سەبارەت بە بودجە و بەشە بودجەی هەرێمی کوردستان و مووچەی مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان ڕەنگە چی دیکە بەو شێوەیە مامەڵە نەکات و لە شوێنێکدا رابوەستێت ئەگەر بزانێت نیازێکی رژد بۆ چارەسەرکردنی ئەم کێشەیە نییە.

پێشەوا هەورامانی سەرنجی بۆ ئەوەش راکێشا، سەرۆکوەزیران مەسرور بارزانی لە کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی وەزیراندا جەختی کردەوە نابێت هیچ سیستەمێکی کارەبا جێبەجێ بکرێت ئەگەر بارگرانی بۆ سەر هاووڵاتییان.

ئاماژەی بەوەشکرد، سەرۆکوەزیران جەختی کردووەتەوە کە نابێت هیچ سیستەمێك جێبەجێبکرێت فشار بۆسەر هاووڵاتیان زیادبکات.

پێشەوا هەورامانی باسی لەوەش کرد، بڕیار بوو شاندێکی هەرێمی کوردستان ئەمڕۆ چوارشەممە 13ـی کانوونی یەکەمی 2023 سەردانی بەغدا بکات، بەڵام سەردانەکە ئەنجام نەدرا. تیشکی خستە سەر ئەوەش دوای پشووەکانی سەری ساڵ شاندی هەرێمی کوردستان بە جۆرێکی دیکە سەردانی بەغدا دەکاتەوە بۆ چارەسەرکردنی ئەو کێشەیە بەشێوەیەکی بنەڕەتی. وتیشی، ئەم فشارەی لەسەر هاووڵاتییان و مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان لەلایەن بەغداوە دروست کراوە، بەم شێوەیە بەردەوام نابێت، بەو مانایەی "حکومەتی هەرێمی کوردستان و هاووڵاتییان بەرامبەر بەو مامەڵەیەی بەغدا ئارامیان نەماوە" و ئێستا کاتی هاتووە کە ئارامی هەرێمی کوردستان بەرامبەر بەو دۆخە بوەستێت.

پێشەوا هەورامانی لە بەشێکی دیکەی قسەکانیدا وتی، ئەو مامەڵەیەی ئێستا بەغدا لەگەڵ هەرێمی کوردستان دەیکات، تەوافوق و هاوبەشی و پابەندبوون بە دەستوور نییە و لەگەڵ هیچ ئاینێك و پرەنیسپێکی دیموکراسی و بنەمایەکی مرۆیی یەك ناگرێتەوە. دووپاتیشیکردەوە لە ئێستادا هیچ نیازێکی رژد لە حکومەتی فیدراڵ بەدیناکەین بۆ چارەسەرکردنی کێشەی مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان و ئەو مووچانەی کە ماوە حکومەتی فیدراڵ بۆ مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان بینێرێت.

وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان ڕوونیکردەوە ئاگری جەنگی غەززە کاریگەری لەسەر هەموو ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست هەیە، بەڵام هێرشی درۆنی بۆ سەر فڕۆکەخانەی هەولێر لەلایەک پەیوەستە بەو شەڕەوە و بەشێکیشی پەیوەستە بە ڕق و کینەی پێشتری هەندێک لایەن بەرامبەر بە هەرێمی کوردستان، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا دامودەزگا پەیوەندیدارەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بەوپەڕی تواناوە پارێزگاریان لە هەرێمی کوردستان کردووە.
گوتیشی، ئەو ڕق و کینەیەی بەرامبەر بە هەرێمی کوردستان هەیە و ئەو عەقڵیەتەی بڕوای بە هێرشکردنە سەر هەرێمی کوردستان هەیە، هەمان عەقڵیەتە کە مووچەی مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان بڕیوە.

وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان سەبارەت بە دەوامی قوتابخانەکان لە هەندێک ناوچەی هەرێمی کوردستان ڕایگەیاند، حکومەتی هەرێمی کوردستان هەوڵ دەدات پرۆسەی خوێندن بە هیچ شێوەیەک نەوەستێت و پەکینەکەوێت، بەڵکوو ئارامی حکومەت بەرامبەر بە ستەمی بەغدا بەرامبەر بە مووچەخۆرانی هەرێمی کوردستان سنووردارە، بەتایبەت کە بڕین و نەناردنی مووچە و شایستەکانی هەرێمی کوردستان لەلایەن بەغداوە بووەتە هۆکاری وەرنەگرتنی مووچە و شایستەکان لەلایەن مامۆستایان و فەرمانبەرانەوە و یارییەکی سیاسییە و بەرامبەر بە هەرێمی کوردستان دەکرێت.

وتەبێژی حکومەتی هەرێمی کوردستان هێمای بۆ ئەوە کردەوە کە مامەڵەی حکومەتی فیدراڵ بەرامبەر بە هەرێمی کوردستان و مووچەخۆران ستەمکارانەیە، لە کاتێکدا حکومەتی هەرێمی کوردستان وەڵامی هەموو داواکارییەکانی بەغدای داوەتەوە بەتایبەت ئەوەی پەیوەندی بە دۆسیەی نەوت و مەرزەکانەوە هەبووە، بەڵام ڕوونە لایەنی عێراق ڕێککەوتنەکانی لەگەڵ هەرێمی کوردستان جێبەجێ نەکردووە. هەورامانی دووبارە سەرنجی بۆ ئەوە ڕاکێشاوە ئارامگرتنی هەرێمی کوردستان بەرامبەر بە مامەڵەی بەغدا سنووردار دەبێت، بەتایبەت دوای ئەوەی سەرۆکوەزیران مەسرور بارزانی بە نووسراوی فەرمی داوای لە حکومەتی فیدراڵی کردووە سێ مووچەی دیکەی فەرمانبەرانی هەرێمی کوردستان بە قەرز بنێرێت، بەڵام ئەوان تا ئێستا وەڵامی فەرمی و جددیان نەبووە.

تایبەت بە هێرشەکانی بۆ سەر هێزەکانی هاوپەیمانی نێودەوڵەتی و ئەمەریکا بەتایبەتی پێشەوا هەورامانی وتی، مادام هێرشەکان ڕووە و ئەوانە، دەشبێت خۆیان چارەسەری ئەو بابەتە بکەن و خۆیان و خەڵکی هەرێمی کوردستانیش تێیدا زەرەرمەند نەبن.

پێشەوا هەورامانی لەبارەی داهاتی ناوخۆوە روونیکردەوە، داهاتی مانگی یازدەی ئەم ساڵ 300 ملیار دینار بووە، بەڵام بەو مانایەی نا کە تێکڕای پارەکە بەشێوەی کاش لە دەست حکومەتی هەرێمی کوردستان بووبێت، بەڵکوو هەر لەم بڕە پارەیە حکومەت بەڕێوەدەبرێت، واتە ئەو پارەیە تایبەتە بە خزمەتگوزارییە گشتییەکان کە پێشکەش بە هاووڵاتییان دەکرێت بەتایبەت ئەوەی پەیوەندی بە تەندروستی، کارەبا، ئاو و شارەوانی و دەیان خزمەتگوزاری دیکەوە هەیە. گوتیشی، بەشێوەیەکی گشتی حکومەتی هەرێمی کوردستان نزیکەی 120 ملیار دیناری دەگاتە دەست، چونکە ئەو پارەیە لە بانکەکانە. جەختیشیکردەوە، حکومەتی هەرێمی کوردستان بە تێکڕا 320 ملیاری پێشکەش بە حکومەتی فیدڕاڵ کردووە، بەڵام ئەو 320 ملیاردە دەبیتە سێ بەش، بەشێکی بۆ مووچەیە و بەشێکیشی بۆ ئیدارەدانی حکومەتی هەرێمی کوردستانە و بەشێکیشی کاش نییە و تەنیا ژمارەیە.